

Crematie en broeikaseffect

Verbeter het klimaat, plant een boom op je graf

Volgens professor Roger Short levert cremeren een bijdrage aan het broeikaseffect. Moeten we ons daar werkelijk zorgen om maken? 'De branche heeft laten zien dat we bereid zijn grote bedragen uit te geven om de uitstoot te verminderen.'

Als het aan de Brits-Australische professor Roger Short ligt, wordt er na zijn dood een mooie taxus op zijn graf geplant, die kan uitgroeien tot een machtige boom. Short, bioloog en emeritus hoogleraar aan de universiteit van Melbourne, baarde vorig jaar groot opzien met zijn pleidooi tegen cremeren en voor begraven. Op een congres van wetenschapsjournalisten hield de professor zijn gehoor namelijk voor dat crematie een aanzienlijke bijdrage levert aan het broeikaseffect. In zijn bijdrage (die nog steeds op internet te beluisteren is) vertelde Short dat hij tot voor kort gecremeerd wilde worden. Zijn as moest van de hoogste berg op de Schotse Hebriden verstrooid worden. "Tot ik me bedacht: wat een waanzin! Het broeikaseffect is de grootste bedreiging die ons ooit heeft getroffen. En hoeveel CO₂ zou ik met mijn crematie produceren?" Short liet het zijn medewerkers uitrekenen en kwam op 50 kilo CO₂ voor een gemiddelde man.

Enorme uitstoot

Zijn nieuwsgierigheid was gewekt en hij bezocht een werkend crematorium in Melbourne. Daar zag hij hoe de ovendeuren opengingen; een enorme hitte straalde hem tegemoet. Die 850 graden gedurende anderhalf uur, de naverbranding van de gassen, de kist en de brandstof die nodig was om al die hitte op te wekken! "De totale CO₂-uitstoot moet enorm zijn." Short hield de verzamelde wetenschappelijke pers de oplossing voor: geen 'dust to dust' meer maar 'earth to earth' en daarmee basta. Simpelweg begraven en vervolgens een boom op het graf planten. Zo vervuil je de atmosfeer niet na je dood, maar verbeter je die atmosfeer juist, volgens Short. Het is ook de oplossing voor een land als China, waar de overheid de laatste jaren crematie propageert omdat de ruimte op begraafplaatsen steeds schaarser wordt. Volgens Short - die vertelde in gesprek te zijn met de Chinese overheid - is er aan de oevers van de Yangtze Rivier en de Gele Rivier genoeg ruimte om grote herdenkingsbossen aan te planten. "En nieuwe bossen, daar heeft China grote behoefte aan."

Druk op milieu

Levert cremen echt zo'n belangrijke bijdrage aan de klimaatverandering? "De branche heeft er veel aan gedaan om te zorgen dat de druk op het milieu zo klein mogelijk wordt", zegt Henry Keizer. Behalve directievoorzitter van ovenbouwer en crematoriumexploitant 'de Facultatieve Groep' is Keizer secretaris-generaal van de International Cremation Federation en bestuurslid van de Landelijke Vereniging van Crematoria. "Ten eerste door de ovens te fabriceren die zo min mogelijk brandstof gebruiken. Maar ook door het installeren van filters, waardoor de uitstoot enorm is afgenomen. Daarmee hebben we als branche laten zien dat we bereid zijn om grote bedragen uit te geven om de uitstoot te verminderen. Er is voor miljoenen geïnvesteerd, in heel Europa zelfs misschien wel meer dan een miljard. Bij cremen wordt dus erg veel gedaan om het milieugunstiger te maken. Niemand zal ontkennen dat er een belasting van het milieu is. Maar dat geldt ook voor begraven, tenzij je met de hand de kuil uit laat scheppen."

Maar het was vooral de overheid die de producenten dwong tot het plaatsen van filters en dat de producenten voor energiezuiniger ovens hebben gezorgd, was dat uit kostenoverwegingen of vanwege het milieu? Geen relevante vraag, vindt Keizer. "Dat gaat hand in hand. Een fabrikant kijkt hoe hij het beste zijn spullen kan verkopen. Als je minder brandstof verbruikt, is dat een belangrijke plus. Tegelijk neemt het milieu bij de industrie een heel andere plek in dan vroeger. De fabrikanten doen alles wat vandaag mogelijk is. Dat zal altijd zo blijven, maar er zal ook altijd een zekere milieubelasting blijven."

Klimaatneutraal cremen

Luchtvaartmaatschappijen bieden een compensatieprogramma aan: voor zoveel gevlogen mijl kun je een boom laten planten. Zou het een optie zijn 'klimaatneutraal' cremen aan te gaan bieden door bijvoorbeeld een crematie te koppelen aan het planten van een boom? Keizer is niet overtuigd. "Marketingtechnisch is dat misschien een leuk verhaal. Iedereen die de onbedwingbare lust voelt ergens een boom te planten, moet dat vooral doen. Maar we pakken het probleem niet aan waar het echt ligt. Als we nou eens zouden stoppen met het ontbossen van die enorme bossen in Zuid-Amerika. Dat is veel belangrijker dan ons hier druk maken over het planten van een halve den op crematorium Westerveld. Wij willen bij allerlei aankopen niet meer geld uitgeven voor iets dat duurzaam is geproduceerd. Als we dat veranderen, dan zouden we niet hoeven mekkeren over het kunstmatig oprichten van bossen waar ze niet thuishoren."

Keizer ziet dan ook niet zoveel in de uitlatingen van Short. "Ik word een beetje moe van mensen die dingen roepen en niet de consequenties daarvan overzien. Alle overledenen

ter wereld voortaan begraven - want daar roept Short toe op - dat gaat dat zo'n enorm beslag leggen op de ruimte, dat je waarschijnlijk bomen moet gaan omhakken om al die graven kwijt te kunnen. Het is mij een beetje teveel Verdonk- en Wilders-praat: iets roepen dat heel aannemelijk klinkt, maar niet nagedacht hebben over de praktische haalbaarheid."

Macabere kwestie

Diederik Samson, PvdA-Kamerlid, heeft milieu en klimaatverandering in zijn portefeuille. Met crematie heeft hij zich in dat verband nog nooit bezig gehouden. Om commentaar gevraagd op de uitspraken van Short laat hij per e-mail weten dat hij het 'een interessante, zij het een licht macabere kwestie in het klimaatdebat' vindt. Ook hij heeft de nodige relativiserende opmerkingen over de voorstellen van Short. 'Een menselijk lichaam is een vorm van biomassa. Klimaatneutraal dus. Een menselijk lichaam bevat enige tientallen kilo's koolstof die bij verbranding als CO₂ in de atmosfeer terecht komen. Maar gedurende de groei van dat menselijk lichaam heeft het dezelfde hoeveelheid CO₂ uit de atmosfeer onttrokken door plantaardig materiaal te consumeren - direct of via vlees. Het verbranden van lichamen is dus niet hetzelfde als het verbranden van fossiele koolstof - waarbij koolstof dat in honderden miljoenen jaren uit de atmosfeer is opgenomen in een eeuw weer de atmosfeer in wordt geblazen. Crematie is dus geen extra bijdrage aan het klimaatvraagstuk.'

Gering effect

Een boom planten is natuurlijk altijd goed, maar de verdere implicaties van het voorstel van Short - iedereen cremieren - maken het tot een minder goed plan, vindt Samson. Bovendien is bij alle gevoeligheden het effect volgens hem uiterst gering. Samson legt uit: 'Een Nederlander is per jaar verantwoordelijk voor zo'n 10.000 kilo CO₂-uitstoot. Op een gemiddelde levensverwachting van 70 jaar is dat dus 700.000 kilogram CO₂-uitstoot. Die bijdrage van 50 kilo aan het eind van de rit valt daarbij in het niet. Wie tijdens dat leven één spaarlamp indraait maakt al twee keer zoveel goed. Wie tijdens zijn hele leven één vliegreis minder maakt levert al een bijdrage die een factor twintig groter is. We kunnen onze energie dus beter in die discussie steken en de manier waarop mensen of culturen hun doden behandelen ongemoeid laten.'

mmv Dick Duijnhoven

[gepubliceerd in Uitvaart, januari 2008]

© Jasper Enklaar